

Notat

Til	Indtast til	Skoler
Kopi til	Indtast Kopi til	Skoleforvaltningen Godthåbsgade 8 9400 Nørresundby skole@aalborg.dk
Fra	Arbejdsgruppen vedr. analyse af fritidstilbud	
Sagsnr.	Indtast sagsnr.	Init.: PESA

24. november 2016

Analyse af fritidsområdet

Kommissorium

I forbindelse med Skoleudvalgets budgetprocedure for 2016 blev emnet "DUS" drøftet.

I budgetrapporten fremgår det: *"Udvalget ønsker, at forvaltningen belyser muligheden for at gentænke DUS 1, DUS 2, juniorklubber og Kulturskolens tilbud, idet det fortsat skal sikres, at der også fremover er fritidstilbud"*.

Beslutningen nævner ikke fritidscentrene i Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen. Fritidscentrene findes i dag i 10 skoledistrikter og arbejder med aldersgruppen 10-18 (23) år og udgør dermed et centralt element i det samlede fritidstilbud til børn og unge. Det er aftalt med forvaltningsledelsen i Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen, at fritidscentrene ligeledes skal indgå i analysen.

Analysen består af tre dele; 1) tilbud til 0.-3. klasse, 2) tilbud fra 4. klasse og 3) øvrige tilbud.

I kommissoriet er der beskrevet følgende opgaver i analysen:

- Vurdere hvilke behov der er for fritidstilbud til børn i 0.-7. klassetrin set i lyset af de nye vilkår som følge af Folkeskolereformen
- Vurdere hvilke indholdsmæssige elementer, der bør indgå i et fritidstilbud
- Vurdere behovet for ledelse af fritidstilbuddet
- Udarbejde modeller for hvordan der kan skabes en større sammenhæng og lighed i organiseringen af fritidstilbud til børn og unge
- Udarbejde økonomiske konsekvensbetragtninger af ovenstående modeller

Der har været nedsat en styregruppe, referencegruppe samt en arbejdsgruppe.

Der er i analysen gennemført interviews med:

- Skolebestyrelser
- Skoleledelser
- Lærere og pædagoger
- Ledelse og medarbejdere i Ungdomsskolen
- Ledelse og medarbejdere i Kulturskolen
- Ledelse og medarbejdere i fritidscentrene

Formålet med interviewene har været at undersøge lokale behov for fritidstilbud, samt udvikle modeller for den fremtidige organisering.

Drøftelse på fællesmøde

Skoleudvalget besluttede i forbindelse med vedtagelsen af kommissoriet for fritidsanalysen, at de ønskede at blive inddraget inden opstilling af scenarier. Derfor blev fritidsanalysen drøftet på fællesmødet mellem Familie- og Socialudvalget og Skoleudvalget den 29. april. Konklusionen på mødet blev:

- Der skal være et fritidstilbud i alle skoledistrikter og analysen skal fokusere på kvalitet og robusthed i tilbuddene (herunder antal børn bruger tilbuddet). Hvis der er dobbeltdækning i distrikterne, så skal der udarbejdes forslag til alternativ scenarium.
- Argumentationerne for nuværende prioritering af placering af fritidscentre fastholdes.
- Det skal afdækkes hvilke tilbud og behov der er for og til 6. klasse.
- Analysen formål er ikke at gennemføre et mindreforbrug.
- Der skal ikke arbejdes videre med modulopbygning af DUS tilbuddene.

Analysedel 1 – tilbud til 0.-3. klasse

På alle skoler er der til 0.-3. klasse etableret DUS. DUS står for "Det Udvidede Samarbejde". DUS-ordningens normering gives til tre hovedformål: "Det rene fritidstilbud", som praktiseres i form af morgen-åbning og DUS-tid efter skoletid, "Overlapingstid", som gives til pædagogernes deltagelse i skoledelen og "Understøttende undervisning" (overlapingstid og understøttende undervisning tildeles skoledelen men gives til DUS-pædagoger). Der ydes søskenderabat og der er mulighed for friplads. DUS er et pædagogisk fritidstilbud med kontrolleret fremmøde.

Skolelederen har den overordnede pædagogiske og administrative ledelse, DUS-lederen har den daglige ledelse og indgår i skolens teamledelse og skolebestyrelsen fører tilsyn.

I forbindelse med budgettet for 2009 blev der reduceret i antallet af afdelingsledere (fra 100 til 75 afdelingsledere). Samtidig blev der lagt et loft på ledelsestiden, således at denne højst må udgøre 20 % af den enkelte afdelingsleders tid.

Det pædagogiske grundlag for DUS-ordningens virksomhed er beskrevet i "Indholdsplan for DUS" fra 2005. Her arbejdes med 6 kerneområder inden for hvilke der skal tilbydes pædagogiske aktiviteter. De 6 kerneområder er: Personlig udvikling, Social udvikling, Sprog og kommunikation, Sundhed, bevægelse og motorisk udvikling, Kulturelle udtryksformer og værdier og Naturen.

I tilknytning til DUS-ordningerne er der koblet forskellige funktioner; herunder bl.a. landsbyordning (DUS er suppleret med en børnehavegruppe), DUS2 (fritidstilbud til børn i 4.-5. klasse), fritidstilbud til børn med specielle behov samt fritidstilbud til tokulturelle børn.

Som følge af Folkeskolereformen er tiden til den rene DUS-tilbud reduceret til tidsrummet 14-17.

Forældrebetalingen er på 1.230 kr. for kontrolleret fremmøde (juli er betalingsfri). DUS har lukket to uger i skolernes sommerferie. Der er dog mulighed for nødpasning, hvis der ikke kan findes andre pasningsmuligheder.

Den samlede udgift til DUS udgør 146,4 mio. kr. Der gives en grundtildeling på 1.225 timer pr. skole/DUS og 68,5 timer pr. DUS-indmeldte. Drift: 1.299 kr. pr. DUS-indmeldte – i alt ca. 9,2 mio. kr. Den samlede økonomi er opgjort brutto. Forældrebetalingen udgør netto 56,8 mio. kr. (timebevilling 2015/16). I den samlede udgift indgår ikke udgifter til pædagoger i undervisningen, inklusion, understøttende undervisning og DUS2.

Kortlægningsdelen

Der er vedhæftet følgende bilag:

- Bilag 1: Dækningsgrader i DUS – *Det fremgår, at dækningsgraden for DUS 1 overordnet for alle skoler er svagt faldende. Endvidere ses det, at dækningsgraden falder hen over skoleåret. Der er en tendens til, at det særligt er mindre skoler, hvor dækningsgraden er faldet.*¹

---

¹ Bemærk at denne konklusion er ændret i forhold til fællesmødet den 29. april – hvor det af sagsfremstillingen fremgik, at dækningsgraden var steget fra 89 % til 93 %.

Analyse

I analysedelen er der gennemført interview med skoleledere, DUS-ledere, lærere og pædagoger. Interviewene har kredses om følgende områder:

- Betydningen af Folkeskolereformen i forhold til fritidstilbud
- Åbningstid
- Personalesammensætning
- Pædagogisk indhold
- Kommunikation om pædagogisk grundlag og aktiviteter – målpil og kommunikationsplan
- Målgruppe
- Samarbejde med forenings-, kultur- og erhvervslivet
- DUS-ledelse

Betydningen af Folkeskolereformen i forhold til fritidstilbud

Folkeskolereformen har betydet, at der er blevet kortere tid til fritidstilbud. Børnene kommer typisk i DUS efter skole kl. 14.00 – og har derefter mulighed for at være i DUS indtil kl. 17.00. Før Folkeskolereformen var der ca. en time mere til DUS-tid. Konsekvensen har mange steder været, at man i mindre grad end tidligere igangsætter længerevarende pædagogiske aktiviteter og ture ud af huset.

Samtidig har pædagogerne fået en endnu mere central rolle i skolens undervisningsdel. Der har derfor naturligt været meget fokus på at definere pædagogernes rolle i skoledelen. Flere af de interviewede pædagoger oplever det som en udfordring fortsat at være ambitiøse og nytænkende i forhold til fritidsdelen, når der skal bruges så meget energi i undervisningsdelen. Flere pædagoger nævner endvidere, at de er udfordrede på forberedelsestiden, fordi størstedelen af forberedelsestiden anvendes på undervisningsdelen.

Det nævnes, at der er en tendens til ofte at vælge de sikre aktiviteter. Det er dog en udfordring, der i høj grad arbejdes med – og det er vurderingen, at man på skolerne er opmærksomme på betydningen af et DUS-tilbud af høj kvalitet.

Flere skoler arbejder på at skabe mere plads til fritidspædagogikken i skoletiden bl.a. for at variere skoledagen. Det gøres bl.a. ved at sammentænke fagdelt undervisning, understøttende undervisning og fritid i længere forløb – fx hele dage – der fx kan anvendes til ture ud af huset.

I forhold til pædagogernes forberedelsestid har enkelte skoler valgt, at pædagogerne har undervisningsfri i sidste time inden DUS-tiden starter. Dermed er pædagogerne forberedt og klar til aktiviteter, når børnene kommer.

Det er vurderingen, at DUS-ordningerne fortsat leverer høj kvalitet – dette underbygges bl.a. af, at dækningsgraden i DUS fortsat er meget høj og ikke er faldet væsentligt siden folkeskolereformen.

Åbningstid

Det har i interviewene været drøftet, om der skal ændres i DUS-ordningens åbningstid. Dette bl.a. fordi det kan konstateres, at de fleste børn er hentet senest kl. 16.30. En mulighed kunne derfor være at reducere åbningstiden fra kl. 17.00 til fx kl. 16.30. Det er dog ikke et synspunkt, der får den store opbakning bl.a. fordi det vil være en væsentlig serviceforringelse for de forældre, der har behov for et pasningstilbud til kl. 17.00. Samtidig vurderes det, at mange – særligt skolens udsatte børn – benytter sig af den fulde åbningstid, fordi DUS-tilbuddet er en beskyttende faktor i forhold til barnets udsathed.

Som alternativ til at reducere åbningstiden, nævner flere, at pædagogerne skal sørge for, at der er aktiviteter i hele åbningstiden – og ikke kun de første timer, således at man forhåbentligt oplever, at børnene helst ikke vil hentes før lukketid.

Personalesammensætning

Det har i interviewene været drøftet, hvordan den fremtidige personalesammensætning i DUS skal være. Der har været enighed om, at pædagogfagligheden udgør et centralt grundlag for at sikre et tilbud af høj kvalitet. Samtidig vurderes det væsentligt, at pædagogerne fortsat indgår i skolens undervisningsdel, fordi det gør, at børnene er sammen med kendte voksne hele dagen.

Der kan evt. afprøves forsøg med at lade medarbejdere fra DUS-ordningerne med særlige kompetencer inden for bestemte områder – fx bevægelse eller kreative aktiviteter – besøge andre skoler for at inspirere til nye aktiviteter.

Pædagogisk indhold

Aalborg Kommune udgav i 2005 "Indholdsplan for DUS", der beskriver 6 kerneområder, som DUS-ordningerne skal tilbyde aktiviteter inden for.

Af Folkeskoleloven fremgår det, at der skal udarbejdes mål- og indholdsbeskrivelser for DUS. Heri skal det som minimum fremgå, i hvilket omfang og i givet fald på hvilken måde skolefritidsordningen:

- 1) tilbyder lektiestøtte, herunder i samspil i forhold til lektiehjælp og faglig fordybelse i undervisningstiden
- 2) gør en målrettet indsats i forhold til støtte eller udfordringer til børn med særlige behov, forudsætninger m.v. og
- 3) inddrager krop, bevægelse og sundhed i hverdagen, herunder i hvilket omfang det sker i samarbejde med idrætsforeninger eller lignende.

Indholdsplan for DUS anvendes fortsat som det centrale grundlag for aktiviteterne i DUS.

Med Folkeskolereformen er der sat fokus på betydningen af at arbejde læringsmålsstyret – der er fokus på: *Hvad skal børnene lære!* i højere grad end *hvad skal børnene lave!* Indholdsplanen er udarbejdet før folkeskolereformen – og anlægger dermed det tidligere perspektiv på læring. Det anbefales, at Indholdsplan for DUS reformuleres og vinkles mod, at DUS-ordningerne i højere grad arbejder læringsmålsstyret – dog skal aktiviteterne i DUS fortsat i væsentlig grad bygge på børnenes eget initiativ.

Mange skoler er allerede gået i gang med at beskrive læringsmål for aktiviteterne i DUS – og udarbejder aktivitetsbeskrivelser i læringsplatformen (Min Uddannelse).

DUS-ordningen spiller i dag en stor rolle på skolerne i forhold til inklusion, opbygning af fællesskaber, forebyggende trivselsarbejde, relationer mellem børnene osv. Beskrivelse af denne rolle skal ligeledes fremgå af en ny indholdsplan.

Kommunikation om pædagogisk grundlag og aktiviteter – målpil og kommunikationsplan

Der var i interviewene enighed om, at kommunikation udadtil i forhold til det pædagogiske grundlag og aktiviteterne i DUS er helt afgørende – forældrene skal vide, at deres børn faktisk går glip af noget, hvis de ikke går i DUS! Derfor foreslås det, at DUS-ordningerne laver en målpil, der beskriver mål og pædagogisk grundlag samt udarbejder en kommunikationsplan. Skoleforvaltningen kan stille konsulentbistand til rådighed i forhold til disse opgaver.

Samarbejde med forenings-, kultur- og erhvervslivet

Med Folkeskolereformen er der kommet yderligere fokus på samarbejdet mellem skole og forenings-, kultur- og erhvervslivet. Interviewene har tydeliggjort, at der allerede eksperimenteres meget med dette samarbejde.

Der var i dialogen med skolebestyrelserne et ønske om at inddrage særligt foreningslivet mere i DUS-ordningernes aktiviteter fx ved, at foreningslivet og DUS går sammen om at tilbyde aktiviteter for børnene eller ved, at børnene følges over i foreningslivet.

Det vurderes, at der fortsat er stort potentiale i at udvikle samarbejdet mellem skole og forenings-, kultur- og erhvervslivet og at DUS-ordningen er en oplagt arena at praktisere samarbejdet. Derfor opfordres DUS-ordningerne til evt. i samarbejde med Aalborg Kommunes playmakere af afprøve nye samarbejdsmodeller.

Målgruppe

Det har i interviewene været drøftet, om der skal ske ændringer i målgruppen for DUS – om man fx i højere grad skal målrette DUS-tilbuddet mod udsatte børn eller de børn, der ikke er en del af foreningslivet. DUS anvendes i dag af alle børn – ikke kun udsatte eller foreningsinaktive. Derfor vurderes det som en væsentlig serviceforringelse, hvis der skal være særlig opmærksomhed på en bestemt gruppe.

DUS-ledelse

Alle DUS-ordninger har en DUS-leder. Derudover er der i det samlede skolevæsen ansat ca. 75 DUS-afdelingsledere. Der er fastlagt principper for, hvor mange afdelingsledere der kan være i DUS ordningen. Principperne er som følgende:

Der er mulighed for at få en afdelingsleder, hvis

- skolen har 2 spor eller flere

- DUS ordningen har mere end 200 børn
- skolen har landsbyordning
- DUS ordningen er normeret til mere end 50 børn i DUS2
- DUS ordningen er normeret til mere end 200 ugentlige timer til special, tosprogede osv.

DUS-afdelingslederen er ikke på ledelsesaftale – og har således ikke de beføjelser, som en leder ellers har jf. learning pipeline; herunder fx mulighed for at afholde MUS-samtaler med personalet. Afdelingslederen aflønnes ca. på samme niveau som en pædagog på sluttrin. Skolerne har mellem 0 og 4 afdelingsledere.

DUS-lederen har bl.a. som konsekvens af folkeskolereformen fået flere opgaver på skolen. DUS-lederen er i dag på mange skoler udover at være leder af DUS-ordningen enten ansvarlig for inklusions- og trivselsarbejdet eller leder af skolens indskoling. På mange skoler er DUS-lederen den leder, der har flest medarbejdere under sig. I interviewene udtrykker DUS-lederne bekymring for, hvad der vil ske, hvis der ikke længere er afdelingsledere, fordi det qua de nye opgaver ikke er muligt at være tilstrækkeligt synlig i dagligdagen. Der er dog enighed i, at afdelingslederbetegnelsen kan være misvisende.

Det har bl.a. været drøftet, om en ændring i betegnelsen til fx koordinator kunne være en mulighed. Der er dog risiko for, at en nævneændring reelt vil blive opfattet som en degradering. En anden mulighed er at tildele afdelingslederen reelle ledelsesbeføjelser (ledelsesaftale og indplacering i learning pipeline). Denne mulighed kan evt. kombineres med en reduktion i antallet af afdelingsledere.

Der er foretaget beregninger på konsekvenserne af at ændre funktionen til koordinator. Hvis afdelingslederen har over 10 års erfaring (det har ca. 75 % af afdelingslederne) vil han/hun stige med ca. 450 kr. pr. måned. Derudover må det forventes, at der skal aftales et centralt tillæg for funktionen som koordinator. Tilsvarende må der forventes øgede udgifter, hvis DUS-afdelingslederen kommer på ledelsesoverenskomst – udgiften vil dog afhænge af, hvor mange DUS-afdelingsledere der overgår til ledelsesoverenskomst.

På baggrund af ovenstående anbefales det, at der ikke på nuværende tidspunkt foretages ændringer i DUS-afdelingsledernes funktion og opgave.

Anbefalinger

På baggrund af ovenstående anbefales det i forhold til DUS1:

1. At DUS-ordningen fortsat skal have som overordnet mål at understøtte børnenes alsidige, personlige udvikling. DUS'en skal give det enkelte barn udfordringer, der stimulerer dets nysgerrighed og lyst til at lære. Samtidig skal der være en tæt sammenhæng med skolens undervisningsdel i forhold til børnenes læring og trivsel.
2. At der nedsættes en arbejdsgruppe, der får til opgave at reformulere Indholdsplan for DUS, så den er tidssvarende. En ny indholdsplan forventes politisk godkendt i februar 2017.
3. At DUS-ordningerne tilbydes konsulenthjælp i forhold til målpilsarbejde, udarbejdelse af pædagogisk grundlag og tydeligere kommunikation
4. At der ikke på nuværende tidspunkt foretages ændringer i DUS-afdelingslederens funktion og opgave.
5. At skolerne afprøver nye måder at organisere DUS, hvor DUS-tid i perioder kobles sammen med undervisningstiden (fx understøttende undervisning), således at skoledagen bliver mere varieret for eleverne og der bliver mulighed for fx ture ud af huset
6. At DUS-ordningerne i endnu højere grad end i dag bliver arena for nogle af de nye elementer i folkeskolereformen fx bevægelse og den åbne skole, således at DUS ordningen støtter op om skolens mål

Analysedel 2 – fritidstilbud fra 4. klasse

I forhold til fritidstilbud fra 4. klasse findes forskellige tilbud i skoledistrikterne.

DUS2

På 37 skoler er der tilknyttet en DUS2, som er organiseret i Skoleforvaltningen. DUS 2 er et eftermiddags-tilbud for børn på 4. og 5. klassetrin – mange steder har man tillige aftenåbent ca. en gang ugentligt. Der gives bevilling til 12 timer pr. uge i 40 uger.

Der kan lokalt aftales anden åbningstid. Der er ingen pladsgaranti i DUS 2. Der er betaling for tilbuddet, men mulighed for økonomisk friplads. DUS2 personalet deltager i skoledelen. DUS-lederen er ligeledes leder af DUS2. Alle DUS2'er er fysisk placeret på skolens grund. I tilknytning til DUS2 er der på 8 skoler etableret brobygning, der er et tilbud til elever på 6. klassetrin. Der er pr. 1. februar 2016 1.271 børn i DUS2. Det samlede budget til DUS2 er på 10,3 mio. kr. (heri indgår ikke ressourcer til DUS-leder og lokaler).

Juniorklub

På 6 skoler er der tilknyttet en juniorklub, som er organiseret i Ungdomsskolen. Juniorklubbens målgruppe er børn, der går i 4.-6. klasse. Juniorklubberne fungerer som værested for børnene efter skoletid. De fleste juniorklubber har tillige aftenåbent/eller aftenaktiviteter et par aftener om måneden. Der er åbent 40 uger om året. På nogle skoler er DUS-lederen ligeledes klubleder i juniorklubben. Juniorklubberne er på nogle skoler fysisk placeret på skolen – andre steder uden for skolens matrikel. Juniorklubberne har i 2016 et samlet budget på 1,5 mio. kr. (heri indgår ligeledes tid til ledelse). Der er pr. 1. februar 2016 i alt 238 medlemmer.

Fritidscentre

I 10 af de mest udsatte boligområder er der tilknyttet et fritidscenter. Fritidscentrene er opført i umiddelbar nærhed af den lokale skole, og indgår i et forpligtende samarbejde med denne. Målgruppen på fritidscentrene er primært børn og unge mellem 10 – 18/23 år med behov for en specifik forebyggende indsats (5 % og 15 % børn). Det tilstræbes dog i fritidscentrene, at det fortsat er attraktivt for alle børn og unge i lokalområdet at benytte fritidscentrene.

Fritidscentrene løser en række opgaver i lokalområderne og har en opsøgende forpligtelse. Der er pr. 1. februar i alt 843 brugere i fritidscentrene i alderen 10-14 år. (Ungdomsklub medlemmer er ikke indeholdt i tallene) Fritidscentrene har åbent 52 uger om året og åbningstid fra 14.00 til 18.00, og lejlighedsvis weekend og aftentilbud. Fritidscentrene samlede budget er på 37,3 mio. kr. (Beløbet dækker hele målgruppen 10-18 år; herunder beløb til understøttende undervisning/forebyggelses seminarer, Fritidsklub, Ungdomsklub, opsøgende og udgående procesarbejde, samt ledelse).

Kortlægningsdelen

Der er vedhæftet følgende bilag:

- Bilag 2: DUS2 og brobygning – bilaget viser antal børn i DUS2 og brobygning, åbningsuger, normering og fysiske rammer
- Bilag 3: Juniorklubber – bilaget viser antal medlemmer, åbningsuger, normering, ledelse og fysiske rammer
- Bilag 4: Fritidscentre i Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen – bilaget viser antal medlemmer, åbningsuger og –tid, budget til fagpersonale og fysiske rammer
- Bilag 5: Gennemgang af skoledistrikter – bilaget viser, hvilke tilbud der er i skoledistrikterne, ledelse, lokaler samt en vurdering af udfordringer

Analysedelen

Der har i denne analysedel særligt været fokus på organiseringen af tilbud til børn fra 4. klasse.

- Betydningen af folkeskolereformen i forhold til fritidstilbud fra 4. klasse
- Organisering
  - Forskelle mellem DUS2, fritidscenter og juniorklub
  - Tilbud til 6. klasse
  - 3. klasse
  - Skoledistrikter med både er DUS2 og fritidscenter, ressourcer til aftenåbning og ressourcer til klubtilbud
  - Lokal forankring eller centre
- Pædagogisk indhold
- Personalesammensætning
- Ledelse

Betydningen af folkeskolereformen i forhold til fritidstilbud fra 4. klasse

Ligesom det var tilfældet med DUS1 er tiden til "det rene" fritidstilbud blevet kortere. Børnene har fra 4. klasse således typisk fri kl. 14.30, og kan benytte fritidstilbuddet indtil kl. 17.00/18.00

Med folkeskolereformen er der lagt op til, at pædagogerne indgår mere i skoledelen. Der udmeldes således også budget til pædagoger i skolen fra 4. til 9. klasse. Det har betydet, at pædagoger i DUS2 i højere grad end tidligere deltager i skolens undervisningsdel, hvilket flere af de interviewede betegner som en stor gevinst, fordi det giver en god sammenhæng, at pædagoger kender børnene fra undervisningen og kan arbejde videre derfra.

Pædagogerne fra fritidscentrene er ligeledes inddraget i skolens undervisningsdel. I forbindelse med reformen blev det besluttet, at skoledistrikter med et fritidscenter får ca. 500 timer, der kan anvendes til trivselsfremme. Derudover gennemføres på alle skoler et alkoholseminar på 6. klassesettrin og rusmiddelseminar på 8. klassesettrin. Det betegnes som en gevinst, at pædagogerne fra fritidscentrene er blevet mere synlige på skolerne.

Juniorklubbernes medarbejdere er typisk ikke inddraget i skolens undervisningsdel.

Det kan overordnet konstateres, at dækningsgraden i DUS2 er faldet fra 55 % i 2012/13 til 40 % i 2014/2015. Der er ikke sket et fald i børnetallet på fritidscentre og i juniorklubber.

Organisering

Ud fra gennemgangen af skoledistrikterne kan det overordnet konstateres, at der er store forskelle på de tilbud, der findes både indholdsmæssigt og økonomisk. Indholdsmæssigt spænder det fra et lille udbud til bredt aktivitetsudbud, hvor daglige aktiviteter er suppleret med aften- og weekendaktiviteter. Økonomisk kan der konstateres forskellige rammer afhængig af lokale prioriteringer og af, hvilket tilbud der findes til målgruppen (DUS2, juniorklub eller fritidscenter).

Forskelle mellem DUS2, fritidscenter og juniorklub

Forskellene mellem DUS2, fritidscentre og juniorklubber kan groft skitseres som nedenstående:

DUS2	Fritidscenter	Juniorklub
<ul style="list-style-type: none"> • Fysiske rammer på skolens matrikel • Hovedsageligt uddannet personale • Pædagoger deltager i skolens undervisningsdel • 40 ugers åbningstid • Målgruppe: 4.-5. klasse – dog på 8. skoler brobygningstilbud til 6. klasse • Mellemste udgift pr. barn 	<ul style="list-style-type: none"> • Placeret i de mest udsatte boligområder • Fysiske rammer uden for skolens matrikel • Uddannet personale • Opsøgende gadearbejde • Pædagoger deltager i skolens undervisningsdel • 52 ugers åbningstid • Målgruppe: 4. klasse til 18/23 år • Højeste udgift pr. barn 	<ul style="list-style-type: none"> • I to tilfælde fysiske rammer på skolen – 5 steder uden for skolens matrikel • Typisk placeret på mindre skoler i landdistrikter – undtagelse er dog juniorklubben i Vodskov og i Visse • Hovedsageligt uddannet personale • Medarbejdere deltager ikke i skolens undervisningsdel, men samarbejder med skolerne • 40 ugers åbningstid • Målgruppe: 4.-6. klasse • Mindste udgift pr. barn

Årsagerne til hvorfor der i nogle skoledistrikter er DUS2 og andre juniorklub er historisk betinget – altså et udtryk for, hvad der har været tradition for i skoledistriktet. Samtidig har de fysiske rammer haft betydning – juniorklub er således i de fleste tilfælde etableret i rammer uden for skolens grund og i tilknytning til ungdomsklubtilbuddet.

Tilbud til 6. klasse

I skoledistrikter med DUS2, hvor der ikke er brobygning, er der intet fritidstilbud til 6. klasse. I juniorklubber og fritidscentre er der tilbud til 6. klasse. I interviewrunden er det flere gange påpeget, at det er u hensigtsmæssigt, at der ikke er tilbud til 6. klasse. Det begrundes bl.a. i, at børnene i stedet finder alternative måder at forsamles på, hvilket i flere skoledistrikter har ført til u hensigtsmæssig adfærd. Derudover vanskeliggøres brobygning til Ungdomsskolens ungdomsklubber. Det foreslås derfor, at børn i 6. klasse fremadrettet får mulighed for at benytte DUS2. Der har været kontakt til ca. 50 % af de implicerede DUS-ledere. De vurderer, at ca. 30-40 % af børnene vil vælge at benytte tilbuddet. Det svarer til ca. 350 pladser. Hvis det skal blive en succes vurderes det væsentligt, at DUS2-tilbuddet gentænkes, så det også kan omfatte 6. klassebørnene.

Hou og Sebber skoler har ikke tilbud til 4.-6. klasse. Det anbefales, at der ligeledes gives mulighed for, at børnene på disse skoler kan benytte DUS-ordningen.

Det er væsentligt, at det lokalt overvejes, hvordan der kan skabes et robust tilbud, hvor der både er et tilfredsstillende antal børn, der benytter tilbuddet og hvor økonomien giver mulighed for at levere god kvalitet. Lokalt kan det fx overvejes:

- Skal DUS1 og DUS2 tænkes sammen?
- Kan DUS2 tænkes sammen med ungdomsklubben?
- Kan der etableres et samarbejde med det lokale foreningsliv om et holdbart fritidstilbud?
- Kan flere skolers tilbud fra 4. klasse sammentænkes?

3. klasse

I DUS1-målgruppen er dækningsgraden lavest i 3. klasse. Dækningsgraden er på 79 % i skoleåret 2014/2015. På mange skoler med DUS2 har man valgt at organisere DUS-ordningen således, at 3. klasserne indgår i DUS2. Begrundelsen herfor er, at 3. klasserne alders- og modenhedsmæssigt passer bedre sammen med DUS2-målgruppen. Ressourcetildelingen til 3. klasse er højere end DUS2 (forældrebetalingen er også højere). Ved at indlemme 3. klasse i DUS2 er der dermed bedre økonomi og mulighed for at give et tilbud af høj kvalitet. Det kan på den baggrund overvejes fremadrettet at lade DUS være målrettet 0.-2. klasse – og lade 3. klasserne overgå til DUS2, fritidscenter eller juniorklub. En flytning af 3. klasse til DUS2/juniorklub/fritidscenter bør ses i sammenhæng med en evt. tilknytning af 6. klasse, idet der er risiko for at spændet fra 3. -6. klasse bliver for stort. Såfremt modellen vælges, beregnes nyt normeringsniveau og forældrebetaling. Nuværende ressourcer til 3. klasse i skoledistrikter med fritidscenter eller juniorklub overgår til henholdsvis Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen og Ungdomsskolen.

Analysegruppen prioriterer, at der i DUS2 gives plads til 6. klasse – og vurderer, at spændet fra 3. – 6. klasse bliver for stort. Derfor foreslås 3. klasse fortsat forankret i DUS1. Samtidig foreslås det, at DUS-ordninger forpligtes til at lave brobygningsaftaler med fritidstilbuddet fra 4. klasse med henblik på at sikre sammenhæng i tilbuddene og en god overlevering af børnene.

Skoledistrikter med både DUS2 og fritidscenter, ressourcer til aftenåbning og ressourcer til klubtilbud
Gennemgangen har ligeledes vist, at der er en række skoledistrikter, hvor man har valgt (og centralt fået lov til) at opretholde en organisering, som giver forskellige serviceniveau.

- De skoledistrikter, hvor der er fritidscentre, er der ikke DUS2-tilbud. Der er dog to undtagelser: Gl. Lindholm skole, hvor 4. klasse har fritidstilbud på skolen, mens 5. klasse har mulighed for at benytte FC Lindholm. Løvvangskolen, hvor 4. og 5. klasse har fritidstilbud på skolen. Der er gennemført samtaler med repræsentanter fra begge skoler. Det er oplevelsen, at den nuværende organisering giver en god sammenhæng med skolens undervisningsdel og tryghed for børnene. Da der andre steder, hvor der er fritidscentre, ikke er etableret DUS2, foreslås fritidstilbuddet harmoniseret på de to skoler, så fritidscentrene fremadrettet har fritidstilbud fra 4. klasse.
- DUS2'ernes budget udmeldes til en åbningstid fra kl. 14.30 til kl. 17.00. Mange DUS2'er vælger lokalt (inden for DUS-ordningens samlede ramme) at supplere åbningstiden med enkelte aften- og weekendåbninger. To steder (Kærbyskolen og Stolpedalskolen) udmeldes der centralt ressourcer til, at der kan holdes åbent om aftenen for 4.-6. klasse. Det foreslås, at fritidstilbuddet harmoniseres på disse to skoler, således at der fremadrettet ikke udmeldes ressourcer til aftenåbning.
- Ungdomsskolen og fritidscentrene driver ungdomsklubber (målgruppe fra 13-19 år). På en skole (Gug skole) er der i tilknytning til DUS2 etableret ungdomsklub for børn fra 6. klasse til og med 18 år. Ungdomsklubben blev etableret i 1997 i forbindelse med nedlæggelse af et tidligere fritidshjem. Der er gennemført samtale med repræsentanter fra skolen. Der er i alt tilmeldt ca. 100 børn og tilbuddet betegnes som en succes bl.a. fordi de ansatte pædagoger ligeledes er tilknyttet skolens undervisningsdel. Der er derfor en god sammenhæng mellem ungdomsklub og skoledel, hvilket giver pædagogerne et godt kendskab til børnegruppen. På Løvvangskolen gives der ressourcer til at drive en ungdomsklub til tokulturelle børn (Club Strubjerg). Klubben eksisterer ikke længere – ressourcen anvendes i DUS2. Da det alle andre steder er Ungdomsskolen eller fritidscentrene, der driver ungdomsklubber – og da tilbuddene kun eksisterer på Gug skole og Løvvangskolen – foreslås det, at tilbuddene nedlægges. På Gug skole foreslås i stedet, at ungdomsklubben på Visse Ladegård i regi af Ungdomsskolen benyttes, idet mange af eleverne allerede benytter dette tilbud. Der gives i en overgangsperiode (2 år) ressourcer til at fastholde og overlevere børn fra ungdomsklubtilbuddet på Gug skole til Visse Ladegaard

Lokal forankring eller centre

Der er i interviewrunden spurgt ind til, om det er muligt at lave en helt ny organisering af fritidstilbuddet fra 4. klasse og frem. Kan der fx etableres 10-15 store centre, som dækker alle 50 skoledistrikter? Fordelen vil være, at større centre giver bedre normering og dermed bedre mulighed for at levere god kvalitet. De interviewede vurderer imidlertid, at den lokale tilknytning er helt afgørende for, om børnene vil benytte sig af tilbuddet. Derfor er der ikke foretaget yderligere vurdering i denne retning.

I nogle skoledistrikter, hvor skolerne er placeret tæt på hinanden, kan det imidlertid give god mening at tænke ressourcerne sammen. Derfor opfordres skoleledelserne lokalt til at overveje, om tilbuddet fra 4. klasse kan tænkes anderledes.

Pædagogisk indhold

Mange af de samme forhold, som er nævnt i forhold til DUS1, gælder også fritidstilbuddet fra 4. klasse. Det er således også relevant her at tale om læringsmålsstyrede aktiviteter, trivsel/inklusion/sociale fællesskaber, sammenhæng til skolens undervisningsdel og tydeligere kommunikation i forhold til, hvilket grundlag der arbejdes efter og hvilke aktiviteter der udbydes. Derfor foreslås Indholdsplan for DUS også at omfatte fritidstilbuddet fra 4. klasse – ligesom det foreslås, at der udarbejdes af en målpil og kommunikationsplan.

Mange fritidstilbud vælger lokalt at prioritere ressourcer til, at der kan holdes aftenåbent 1-2 gange om ugen, enkelte weekendarrangementer i løbet af året samt afholder 3-4 strategisk placerede arrangementer fx en skitur, tur til Rønbjerg Feriecenter, fodboldkamp på Aalborg Stadion mv. Den slags arrangementer betegnes som en stor succes, giver et godt fællesskab i børnegruppen og medvirker til at opretholde tilslutningen til tilbuddet. Derfor opfordres fritidstilbuddene til at indarbejde den type arrangementer i tilbuddet.

Personalesammensætning

I fritidscentrene og i DUS2 er majoriteten af medarbejderne uddannede pædagoger. Juniorklubberne derimod er som oftest løsere tilknyttet og typisk uden pædagogisk uddannelse – mange er studerende. Fritidscentrenes og DUS2'ernes medarbejdere er tilknyttet skolens undervisningsdel – det er juniorklubbernes medarbejdere i reglen ikke.

Der er fordele og ulemper ved begge varianter. Fritidscenter- og DUS2-medarbejdere er på forhånd kendte for børnene qua deres tilknytning i skoledelen, hvilket opleves som en stor gevinst. Der er typisk tale om fuldtidsstillinger. Samtidig gives der udtryk for, at en pædagogisk uddannelse giver et godt grundlag for at arbejde med relationer, trivsel og sociale fællesskaber. Juniorklubbernes medarbejdere er derimod ansat i et færre antal timer og er ofte ansat til at løse bestemte projektopgaver. Det giver en mere fleksibel arbejdsstyrke, der samtidig er betydeligt billigere. I juniorklubberne arbejder personalet naturligvis også med relationer, trivsel og sociale fællesskaber – en stor del af de ansatte er lærer- og pædagogstuderende.

Samlet set vurderes det som en stor styrke, at børnene møder kendte voksne. Derfor opfordres fritidstilbuddene til fortsat at arbejde på at skabe sammenhæng til skolens undervisning – ikke nødvendigvis ved fast at være inddraget i undervisningen men fx i projekt- eller brobygningsforløb.

Ledelse

Ledelsen af fritidstilbuddet fra 4. klasse afhænger af, om der er tilknyttet en DUS2, et fritidscenter eller en juniorklub. I DUS2 er DUS-lederen ansvarlig, i fritidscentrene er ansat en fritidscenterleder og i juniorklubberne en klubleder.

På skoler med juniorklubber er DUS-lederen i flere tilfælde ligeledes leder af juniorklubben. De steder, hvor det er tilfældet, vurderer de det som en fordel, fordi det giver god sammenhæng til DUS1 og skolens undervisningsdel. De øvrige steder er der etableret samarbejde mellem skolens ledelse og klublederen. I forhold til samarbejdet mellem fritidscentrene og skolerne er der udarbejdet egentlige samarbejdsaftaler ligesom der afholdes løbende møder på ledelsesniveau.

Sammenhængen på ledelsesniveau i forhold til målgruppen vurderes meget væsentlig. Derfor bør der ved nyansættelser i juniorklubber overvejes, om der kan skabes yderligere sammenhæng ved at sammentænke ledelsespositioner. Alternativt foreslås det, at der udarbejdes en formel samarbejdsaftale og løbende afholdes ledelsesmøder i forhold til koordinering af opgaven. Juniorklubberne peger på, at det er væsentligt, at lederen af juniorklubben også har sin daglige gang i klubben, således at ledelsen bliver nærværende.

Anbefalinger

På baggrund af ovenstående anbefales det i forhold til fritidstilbud fra 4. klasse

1. At der gives mulighed for, at børn i 6. klasse kan benytte DUS2-tilbuddet, således at alle børn i Aalborg Kommune fremadrettet har et tilbud til 6. klasse. Det vurderes, at behovet vil være ca. 350 pladser.
2. At DUS2-tilbuddene på Løvvangskolen og Gl. Lindholm skole nedlægges. Fritidstilbuddet til børnene fra 4. klasse forankres i stedet på henholdsvis FC Løvbakken og FC Lindholm.
3. At ungdomsklubtilbuddet på Gug skole overgår til Ungdomsskolen og ses i sammenhæng med ungdomsklubben på Visse Ladegård.
4. At ungdomsklubtilbuddet til tokulturelle børn i DUS-regi på Løvvangskolen nedlægges
5. At der ikke fremadrettet centralt udmeldes ressourcer til aftenåbning på Kærbysskolen og Stolpedalskolen
6. At der skal udarbejdes aftaler, der sikrer overgangen fra DUS1 til DUS2, juniorklub eller fritidscenter
7. Skoleforvaltningen kontakter alle fritidstilbud, hvor der er få medlemmer, med henblik på at analysere fritidsområdet. Kontakten skal munde ud i, at der etableres et robust tilbud i skoledistriktet evt. i samarbejde med ungdomsskolen, foreningslivet eller andre.
8. At der i alle skoledistrikter skal være en ledelsesmæssig sammenhæng mellem skole og fritidstilbud – enten i form af én gennemgående leder eller en formel samarbejdsaftale

Analysedel 3 - Øvrige tilbud

Ungdomsklubber

Der er ungdomsklubtilbud til alle elever fra 7. klasse. Alle elever får orientering om ungdomsskolens fritidstilbud samt hold, arrangementer og rejser. Målgruppen er unge i alderen 13-19 år. Ungdomsklubberne har typisk åbent 2-4 gange om ugen i ca. 35 uger om året. Ungdomsklubben er gratis for de unge.

Kulturskolen

Aalborg Kulturskole tilbyder undervisning i musik, drama og billedkunst på alle folkeskoler i Aalborg Kommune. Der opkræves betaling for undervisningen. Kulturskolen har i alt i 2015/2016 4.374 elever.

Kortlægningen viser,

- At Kulturskolen ikke har oplevet et fald i elevtallet efter Folkeskolereformen
- At Kulturskolen har elever på alle skoler – og at dækningsgraden varierer fra 2 % til 89 % - se bilag 6.

Foreningstilbud

I Aalborg Kommune er der en lang række idrætsforeninger, spejdere, hobbyklubber, ungdomspolitiske organisationer og aftenskoler til målgruppen. Foreningslivet indgår ikke i analysen. Der er således ikke opdaterede data på foreningstilknytningen i skoledistrikterne. Generelt kan det dog konstateres, at foreningslivet samlet set ikke har oplevet et fald i antallet af unge i alderen 7-19 år efter Folkeskolereformen.

Anbefalinger:

1. At fritidstilbuddene i forlængelse af skoledagen planlægges så de understøtter såvel skolens som ungdomsskolens og kulturskolens formål, jf. folkeskolelovens bestemmelser om gensidighed forpligtigelse til at understøtte de 3 skoleformers formål (§3).
2. At fritidstilbuddene indgår partnerskaber (i forlængelse af skolernes partnerskaber) med såvel ungdomsskolen, kulturskolen og fritidscentrene samt det øvrige lokale fritidsliv, så partnerskaberne både understøtter og komplementerer det samlede billede af fritidsaktiviteter lokalt.

Samlet økonomi

Ændringer i nuværende tilbud:	Helårsudgift
Gl. Lindholm Skole – DUS2-tilbud lukkes:	-149.600
Løvvangskolen – DUS2- tilbud lukkes	-113.500
Løvvangskolen - Club Strubjerg lukkes	-210.800
Stolpedalsskolen - aftentilbud lukkes	-296.200

Kærby skolen - aftentilbud lukkes		-205.100
Gug Skole - Ungdomsklub lukkes		-900.300
Mindreudgift i alt:		-1.875.500
Nye pladser til 6. klassebørn (350 pladser):	1.805.000	
Overlevering og fastholdelse af børn fra Gug skole til Visse Ladegård (midlertidig)	70.500	
Udgift til F&B for at løse opgaven med 4. og 5. klasse på Løvvangskolen og Gl. Lindholm skole	Anslået 330.000	
Merudgift i alt:	2.205.500 kr.	
Samlet merudgift	Anslået 330.000	

Økonomi vedr. lukning af DUS2-tilbud på Løvvangskolen og Gl. Lindholm skole

Med ovenstående forslag flyttes opgaven med 4. og 5. klasse på Løvvangskolen og Gl. Lindholm skole til fritidscentrene i Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen. Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen er indstillet på at løfte opgaven. Det er aftalt med Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen, at der foretages en registrering pr. 1/9 2017 på de børn fra Løvvangskolens 4. og 5. klasser, som begynder i enten FC Lindholm eller FC Løvbakken. Ligeledes registreres de børn, som kommer fra 4. klasse på Gl. Lindholm Skole. Den til den tid værende DUS2 nettoudgift for det registrerede antal børn overføres fra Skoleforvaltningen til Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen.

Dette beløb vil herefter udgøre den økonomi, der skal tilføres området permanent. Fra budget 2018 overføres ressourcen fra Skoleforvaltningen til Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen.

Der var i skoleåret 2015/2016 i alt 65 børn i målgruppen. Nettoudgiften for et DUS2-barn udgør 5.093 kr. Hvis samme antal børn den 1/9 2017 benytter FC Løvbakken eller FC Lindholm fra henholdsvis Løvvangskolen og Gl. Lindholm skole overføres ca. 330.000 kr.

Det samlede forslag koster samlet set anslået 330.000 kr. Beløbet foreslås i 2017 finansieret inden for det samlede budget til skole og DUS. Den samlede merudgift vil indgå i budgetforhandlingerne for 2018.